



ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 110, 042 65 Košice 1

P. O. Box E – 35

PREHEAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie XII./2023
Senát I

Nález:

spisová značka	I. ÚS 229/2023
populárny názov	Vznik pohľadávky na dlžné poistné
sudca spravodajca	Jana Baricová
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	23.11.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Výkaz nedoplatkov sa vzťahuje na povinnosť platiť poistné, ktorá vznikla pred jeho zostavením a zároveň sa pred jeho zostavením stala splatnou. Výkaz nedoplatkov teda nemá konštitutívny charakter, nespôsobuje vznik novej povinnosti platiť poistné a nemá ani vplyv na splatnosť poistného. Výkaz nedoplatkov je len administratívnym dokumentom, ktorý zostavuje poisťovňa z údajov evidencie poistného a ktorý sa v zmysle právnej úpravy obsiahnutej v § 17a zákona č. 580/2004 Z. z. stáva exekučným titulom, nezakladá žiadne nové práva alebo povinnosti platiteľa poistného. Ide o sumár už splatných povinností, ktoré majú zákonný podklad a vyplývajú zo zákonom stanovenej povinnosti, ktorú má platiteľ poistného splniť bez vydania a doručenia rozhodnutia, resp. výkazu nedoplatkov.
skutkový stav a základné fakty	Okresný súd napadnutým uznesením zamietol sťažnosť sťažovateľky (povinnej v exekučnom konaní) namierenú proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka, ktorým bol zamietnutý jej návrh na zastavenie exekúcie. Exekučným titulom, na podklade ktorého oprávnená, viedla proti sťažovateľke exekúciu, bol výkaz nedoplatkov zo 16. augusta 2021. Sťažovateľka tvrdila, že pohľadávka vymáhaná v exekúcii je voči nej nevymáhateľná, a to z dôvodu, že dlh na zdravotnom poistení uplatnený vo výkaze nedoplatkov vznikol v období od 1/2015 do 12/2019, a tiež z dôvodu, že Okresný súd Bratislava I uznesením č. k. 27 OdK 456/2020 z 5. novembra 2020, zverejneným v Obchodnom vestníku č. 224/2020 20. novembra 2020, vyhlásil na majetok sťažovateľky konkurz a zároveň rozhodol o jej oddlžení tak, že ju zbavil všetkých dlhov, ktoré môžu byť uspokojené iba v konkurze. Keďže pohľadávka oprávnenej vznikla pred rozhodným dňom a nejde o nedotknutú pohľadávku v zmysle § 166c zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze“), považuje sa za nevymáhateľnú, a teda existuje zákonný dôvod na zastavenie exekúcie. Okresný súd konštatoval, že čas vzniku pohľadávky je potrebné vyvodit' z ustanovení zákona č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení, pričom rozhodujúcimi pre posúdenie vzniku pohľadávky boli okolnosti, za ktorých povinnej vznikla povinnosť uhradiť nedoplatok na poistnom. Okresný súd uzavrel, že pohľadávka oprávnenej vznikla (a stala sa splatnou) voči konkrétnej

	<p>osobe (sťažovateľke) 13. mája 2021 (uplynutím 8 dní od doručenia výzvy na oznámenie platiteľa poisťného), ktorú si následne uplatnila výkazom nedoplatkov. Pohľadávka oprávnenej vznikla až po rozhodujúcom dni, nemohla byť do konkurzu prihlásená, a preto nespadá pod oddĺženie a možno ju exekučne vymáhať.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Otázkou majúcou relevantný vplyv na rozhodnutie okresného súdu o zamietnutí návrhu sťažovateľky na zastavenie exekúcie bolo ustálenie momentu vzniku pohľadávky na verejnom zdravotnom poistení, pričom okresný súd tento moment stotožnil s uplynutím lehoty 8 dní od doručenia výzvy sťažovateľke na splnenie oznamovacej povinnosti (§ 23 ods. 3 zákona č. 580/2004 Z. z.), pretože podľa jeho názoru až vtedy bola sťažovateľka zaevidovaná ako samoplatiteľ poisťného.</p> <p>Potrebné je tiež ozrejmiť, že verejné zdravotné poistenie vzniká a zaniká zo zákona o zdravotnom poistení a počas jeho trvania trvá aj povinnosť platiť poisťné (§ 4 a § 5 zákona č. 580/2004 Z. z.). Poisťné na verejné zdravotné poistenie možno charakterizovať ako nedobrovoľnú, opakovanú, účelovú a vynútiteľnú platbu, uloženú zákonom. Poisťné sa platí preddavkami a zúčtováva sa v ročnom zúčtovaní poisťného (§ 15 ods. 4 zákona č. 580/2004 Z. z.). Vo verejnom zdravotnom poistení je každý poistenec platiteľom poisťného, ak za neho túto povinnosť neplní z rôznych dôvodov štát. Samoplatiteľom je fyzická osoba, ktorá je verejne zdravotne poistená (§ 3 zákona č. 580/2004 Z. z.), no nie je na účely zdravotného poistenia považovaná za zamestnanca, samostatne zárobkovo činnú osobu, a nie je ani poistencom štátu (§ 11 ods. 7 zákona č. 580/2004 Z. z.). Povinnosť platiť poisťné jej ako samoplatiteľovi vzniká dňom nasledujúcim po dni, v ktorom prestala byť zamestnancom, samostatne zárobkovo činnou osobou alebo poistencom štátu.</p> <p>V zmysle § 17 ods. 2 zákona č. 580/2004 Z. z. preddavok na poisťné platiteľov poisťného podľa § 11 ods. 2 je splatný do ôsmeho dňa po uplynutí príslušného kalendárneho mesiaca. Podľa odseku 8 citovaného ustanovenia, ak platiteľ poisťného neodvedie preddavok na poisťné riadne a včas, príslušná zdravotná poisťovňa si môže uplatniť nárok na tento preddavok na úrade alebo výkazom nedoplatkov. Vznik povinnosti platiť poisťné a splatnosť poisťného sú teda podstatnými prvkami, pričom povinnosť zaplatiť poisťné nie je nevyhnutne podmienená vydaním výkazu nedoplatkov.</p> <p>V kontexte uvedeného možno prisvedčiť tvrdeniu sťažovateľky, že pokiaľ verejne zdravotne poistená osoba ukončí pracovný pomer napr. k 31. januáru kalendárneho roka a nebude zaradená do evidencie nezamestnaných, tak za mesiac február jej vzniká povinnosť uhradiť poisťné. Pokiaľ nedôjde k úhrade poisťného, vzniká takejto osobe dlh na poisťnom a zároveň pohľadávka na poisťnom pre zdravotnú poisťovňu. Osoba platiteľa poisťného nie je v takomto prípade spornou, keďže v prípade zaevidovania poistenej osoby do evidencie nezamestnaných by bol platiteľom poisťného štát, čo nebol tento prípad.</p> <p>Pokiaľ ide o výkaz nedoplatkov, ktorý je v danej exekučnej veci exekučným titulom, možno ho charakterizovať ako individuálny správny akt, ktorým zdravotná poisťovňa ako správny orgán na základe zistenia nesplnenia zákonom uloženej povinnosti povinným subjektom určí výšku jeho nedoplatku a uloží mu povinnosť uhradiť tento nedoplatok v stanovenej lehote. Subjektmi, voči ktorým zdravotná poisťovňa môže takto postupovať, sú poistenec a platiteľ poisťného (§ 11 ods. 1 a 2 zákona č. 580/2004 Z. z.) s výnimkou štátu (FEDOROVÁ, K. Zákon o zdravotnom poistení, Komentár. 1. vydanie. Bratislava : Wolters Kluwer SR s.r.o., 2022. s. 219.).</p> <p>Výkazom nedoplatkov, ktorý podľa § 6 ods. 1 písm. p) zákona č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zdravotných poisťovniach“) vydáva zdravotná poisťovňa ako orgán verejnej správy v zmysle § 4 písm. d) Správneho súdneho poriadku (zdravotné poisťovne</p>

sú podľa § 2 zákona o zdravotných poisťovniach akciovými spoločnosťami, pozn.), ukladá platiteľovi poistného alebo poistencovi povinnosť, ktorá sa stane vynúiteľnou márnym uplynutím lehoty na jej dobrovoľné splnenie. Zmyslom doručenia výkazu nedoplatkov je preto oboznámiť adresáta s už evidovanou pohľadávkou zdravotnej poisťovne a umožniť mu domáhať sa jej preskúmania prostredníctvom námietok, resp. ju dobrovoľne zaplatiť.

Z uvedeného je zrejmé, že výkaz nedoplatkov sa vzťahuje na povinnosť platiť poistné, ktorá vznikla pred jeho zostavením a zároveň sa pred jeho zostavením stala splatnou. Výkaz nedoplatkov teda nemá konštitutívny charakter, nespôsobuje vznik novej povinnosti platiť poistné a nemá ani vplyv na splatnosť poistného. Výkaz nedoplatkov je len administratívnym dokumentom, ktorý zostavuje poisťovňa z údajov evidencie poistného a ktorý sa v zmysle právnej úpravy obsiahnutej v § 17a zákona č. 580/2004 Z. z. stáva exekučným titulom, nezakladá žiadne nové práva alebo povinnosti platiteľa poistného. Ide o sumár už splatných povinností, ktoré majú zákonný podklad a vyplývajú zo zákonom stanovenej povinnosti, ktorú má platiteľ poistného splniť bez vydania a doručenia rozhodnutia, resp. výkazu nedoplatkov.

Ústavný súd uznáva, že existencia subjektu právnej povinnosti je esenciálna z hľadiska možnosti núteného výkonu v exekučnom konaní, kde výkaz nedoplatkov smerujúci voči nej slúži ako exekučný titul. Avšak na tento aspekt nemožno nahliadať izolovane, ak do hry vstupuje konkurzné konanie, resp. oddĺženie. Z dosiaľ citovaných ustanovení je zrejmé, že pohľadávka, a to aj sporná, čo sa týka subjektu dlžníka, vzniká nezaplatením poistného riadne a včas, a na jej vznik nie je potrebná žiadna ďalšia osobitná okolnosť, osobitne taká, ktorá má svoj základ v autoritatívnej deklarácii, nie konštitúcii. Rovnako to platí, aj pokiaľ ide o výzvu na oznámenie platiteľa poistného, od ktorej oprávnená a aj okresný súd odvodili vznik pohľadávky. Tu je potrebné uviesť, že zákon stanovuje poistencovi určité oznamovacie povinnosti spolu s lehotou na ich splnenie, a to do 8 dní od ich vzniku (§ 23 ods. 1 zákona č. 580/2004 Z. z.). Prakticky od tohto momentu zdravotná poisťovňa eviduje omeškanie platiteľa s úhradou poistného a od tohto momentu má príležitosť na to, aby poistencovi zaslala výzvu, pokiaľ má o platiteľovi poistného pochybnosti. Nie je totiž vylúčené, že nedošlo k zmene alebo vzniku platiteľa poistného, ale iba k omeškaniu s platením poistného. Zákon o zdravotnom poistení nestanovuje zdravotnej poisťovni žiadnu lehotu na zaslanie takejto výzvy, avšak pokiaľ by sa prisvedčilo názoru okresného súdu o momente vzniku pohľadávky odvodenej od uplynutia príslušnej lehoty od doručenia výzvy, bolo by plne na vôli zdravotnej poisťovne, kedy a či by pohľadávka vznikla.

Pohľadávka zúčastnenej osoby vznikla okamihom márneho uplynutia lehoty na zaplatenie poistného za to-ktoré obdobie, teda pred tzv. rozhodujúcim dňom, čo spôsobilo, že rozhodnutím o oddĺžení sa táto pohľadávka stala nevymáhateľnou v zmysle § 166e ods. 2 zákona o konkurze. Názor vyplývajúci z napadnutého uznesenia, že pohľadávka na poistnom vzniká až uplynutím 8 dní od doručenia výzvy na splnenie oznamovacej povinnosti, síce okresný súd zdôvodnil, avšak tieto dôvody jednak nekorešponujú so skutkovými okolnosťami danej veci a jednak nereagujú na sťažovateľkou zdôrazňovaný vznik pohľadávky z práva verejného na základe zákona, resp. nazerajú na ňu izolovane, bez zohľadnenia významu, účelu a účinkov oddĺžovacieho konania. Zohľadňujúc vzájomné vzťahy veriteľov, ktorých pohľadávky vznikli pred vyhlásením konkurzu, nebolo by udržateľné, ak by pohľadávka na poistnom mala výhodnejšie postavenie ako iné pohľadávky majúce základ v hmotnom práve, a to len z dôvodu, že ide o pohľadávku z práva verejného a že je prakticky ponechané na vôli zdravotnej poisťovne, kedy vyzve platiteľa poistného na splnenie oznamovacej povinnosti. V dôsledku toho je možné vyhodnotiť námietku sťažovateľky o nedostatočnosti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia a nesprávnej aplikácii a interpretácii relevantnej právnej úpravy za opodstatnenú, čo vedie ústavný súd k nevyhnutnému záveru, že napadnuté uznesenie predstavuje zásah do základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Ústavný súd

	napadnuté rozhodnutie zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠLP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov
klúčové slová	konkurz a reštrukturalizácia / vyrovnanie-oddĺženie exekúcia-exekučné konanie pohľadávka rozhodnutie-odôvodnenie

spisová značka	I. ÚS 419/2023
populárny názov	Monitorovanie porady obhajcu s klientom
sudca spravodajca	Miloš Maďar
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	09.11.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 50 ods. 3 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 13 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 8 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 8 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 3 písm. b Ústava Slovenskej republiky čl. 16 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 19 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 19 ods. 2 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Kamerové monitorovanie porad osoby obvinenej či odsúdenej so svojím obhajcom v miestnostiach na to vyhradených, pokiaľ sa nevyhotovuje žiaden zvukový či video-zvukový záznam a pokiaľ nie je kamera vybavená mikrofónmi či možnosťou priblíženia obrazovky, môže byť nevyhnutne príležitostne využívané, aby sa zaistila bezpečnosť v priestoroch daného ústavu, avšak primeraným spôsobom, s náležitým rešpektom k právu na súkromie osoby, ktorej sa to týka a pri dodržaní požiadavky na dostatočné odôvodnenie tohto opatrenia pri posúdení proporcionality z hľadiska práva na súkromie v zmysle čl. 8 ods. 2 dohovoru. Sústavné a opakované umiestňovanie sťažovateľa do miestnosti monitorovanej kamerou pri jeho poradách s obhajcami si nevyhnutne žiada zo strany prokuratúry (pri vybavovaní podnetu ako prostriedku nápravy) hodnoverné a dostatočné preskúmanie konkrétnych dôvodov použitia posudzovaného obmedzujúceho opatrenia, posúdenie proporcionality z hľadiska rešpektovania základných práv a slobôd dotknutej osoby a odôvodnenie záverov pri vybavovaní podnetu. Plošné odobrenie postupu väzenských orgánov obmedzené len na konštatovanie, že postup je v súlade so zákonom, a to bez preskúmania proporcionality zásahu do práv dotknutej osoby, prípadne neúplnosť záverov prokuratúry týkajúcich sa primeranosti z hľadiska zásahu do základných práv a slobôd plne opodstatňuje vyslovenie porušenia práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a tomu zodpovedajúce uplatnenie kasačnej právomoci zo strany ústavného súdu.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ je od 26. februára 2015 vo výkone väzby, resp. vo výkone trestu odňatia slobody. Proti sťažovateľovi sú dlhodobo uplatňované rôzne represívne opatrenia vo vnútri väznice, a to aj pri poradách s jeho obhajcami, ktorí ho od roku 2015 až dosiaľ obhajujú vo viacerých trestných konaniach vedených proti nemu, ktoré sú v ÚVV a ÚVTOS Kšice realizované v osobitných miestnostiach monitorovaných bezpečnostnou kamerou.

	<p>Sťažovateľ podal okresnej prokuratúre podnet z 13. októbra 2022, namietajúc postup príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže v Košiciach (ďalej len „ZVJS“) pre porušovanie základného práva na súkromie a na obhajobu umiestňovaním do osobitných miestností opatrených kamerovým systémom na účel porád s obhajcami, pričom takéto monitorovania vnímal ako nezákonné a protiústavné. Podľa napadnutého rozhodnutia okresnej prokuratúry neboli zistené v postupe príslušníkov ZVJS ani samotného ÚVV a ÚVTOS Košice žiadne závažné nezákonnosti, resp. porušenie príslušných predpisov, a preto bol podnet sťažovateľa bez vykonania ďalších prokurátorských opatrení odložený ako nedôvodný.</p> <p>Prokurátor krajskej prokuratúry posúdil podnet sťažovateľa, v ktorom namietal nesprávnosť a nezákonnosť vybavenia podnetu, podľa obsahu ako opakovaný podnet podľa § 36 ods. 1 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon č. 153/2001 Z. z.“, alebo „zákon o prokuratúre“). Krajská prokuratúra sa so spôsobom vybavenia veci, ako aj s argumentáciou okresnej prokuratúry stotožnila, konštatujúc, že prokurátor okresnej prokuratúry sa dostatočne vysporiadal so všetkými relevantnými námietkami a že jeho závery považuje za správne a zákonné.</p> <p>Ďalšie podanie sťažovateľa z 19. januára 2023 vyhodnotil prokurátor generálnej prokuratúry v napadnutom rozhodnutí ako ďalší opakovaný podnet. Preskúmaním spisov okresnej prokuratúry a krajskej prokuratúry dospel k záveru, že uvedené súčasti prokuratúr viedli riadne konanie a boli vydané rozhodnutia, ktoré považoval za vecne aj procesne správne a zákonné.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Ústavný súd v súvislosti s opatreniami a postupom väzenských orgánov u sťažovateľov, ktorých osobná sloboda je obmedzená, dáva do pozornosti aj na tento prípad prilihavú judikatúru ESLP týkajúcu sa porušenia čl. 3, prípadne čl. 8 dohovoru [Roth proti Nemecku (sťažnosť č. 6780/18 a 30776/18 z 22. októbra 2020), Dejneke proti Poľsku (sťažnosť č. 9635/13 z 1. júna 2017) a pod.]. Z týchto rozhodnutí vyplýva povinnosť príslušných štátnych orgánov skúmať nielen legalitu jednotlivých opatrení nariadených voči osobám vo výkone trestu odňatia slobody, ale aj nevyhnutnosť zásahov v demokratickej spoločnosti, tak ako to vyžaduje čl. 8 ods. 2 dohovoru. Pri zohľadnení a predvídaní progresívne sa rozvíjajúcej judikatúry ESLP interpretujúcej dohovor je potrebné dané štandardy ochrany ľudských práv (hoci dotýkajúcej sa zväčša osobných prehliadok) vzťahovať aj na sťažovateľom namietané monitorovanie porád s advokátom, a to v súvislosti s tvrdeným porušením práva na súkromie podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd pri zohľadnení mantinelov poskytnutých dohovorom a judikatúrou ESLP preto týmto nálezhom zvyrazňuje priestor, kde orgány prokuratúry musia (nielen z pohľadu ústavy, ale predovšetkým z pohľadu dohovoru) konať precíznejšie vzhľadom na ochranu práv jednotlivca.</p> <p>Ústavný súd zdôrazňuje, že nie je skutkový súd, a jeho právomoc je založená na princípe subsidiarity, preto sa nebude zameriavať na samotný postup väzenského orgánu, ktorého výsledkom je kamerové monitorovanie porád sťažovateľa s obhajcami, ale na to, ako postup väzenského orgánu preskúmala generálna prokuratúra (vrátane nej podriadených prokuratúr). Testu ústavnosti bude preto podrobený postup generálnej prokuratúry, či v súlade s ústavno-konformným a euro-konformným výkladom príslušných ustanovení zákona (predovšetkým § 38 ods. 2 zákona o výkone trestu odňatia slobody) preskúmala v podnete namietané zásahy väzenských orgánov nielen z pohľadu zákonnosti, teda formálnym oprávnením na kamerové monitorovanie porád sťažovateľa s obhajcami, ale aj z pohľadu ich nevyhnutnosti a proporcionality, teda faktickými dôvodmi na použitie tohto opatrenia v konkrétnom prípade sťažovateľa. Inými slovami, ide o prieskum, či kamerové monitorovania porád s obhajcom, ktorým bol sťažovateľ vystavený, boli proporcionálne za okolností konkrétneho prípadu (m. m. IV ÚS 184/2023).</p> <p>Generálna prokuratúra sa v napadnutom upovedomení stotožnila s upovedomeniami okresnej prokuratúry a krajskej prokuratúry, v ktorých sa zamerali predovšetkým na legalitu posudzovaného opatrenia nariadeného voči</p>

sťažovateľovi vo výkone trestu odňatia slobody. Ústavný si je vedomý potreby zaistiť ochranu objektov zboru, ochranu poriadku a bezpečnosti osôb či ochranu majetku štátu v správe ústavu, a to monitorovaním prostredníctvom kamerového zariadenia, z ktorého sa nevyhotovuje video ani zvukový záznam. Avšak, sústavné a opakované umiestňovanie sťažovateľa do miestnosti monitorovanej kamerou pri jeho poradách s obhajcami si nevyhnutne žiada zo strany prokuratúry (pri vybavovaní podnetu ako prostriedku nápravy) hodnoverné a dostatočné preskúmanie konkrétnych dôvodov použitia posudzovaného obmedzujúceho opatrenia, posúdenie proporcionality z hľadiska rešpektovania základných práv a slobôd dotknutej osoby a odôvodnenie záverov pri vybavovaní podnetu. Plošné odobrenie postupu väzenských orgánov obmedzené len na konštatovanie, že postup je v súlade so zákonom, a to bez preskúmania proporcionality zásahu do práv dotknutej osoby, prípadne neúplnosť záverov prokuratúry týkajúcich sa primeranosti z hľadiska zásahu do základných práv a slobôd plne opodstatňuje vyslovenie porušenia práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a tomu zodpovedajúce uplatnenie kasačnej právomoci zo strany ústavného súdu.

Z pohľadu osobitného štandardu odôvodnenia rozhodnutia prokuratúry, ako aj z pohľadu proporcionality sa predmetné upovedomenie javí ako nedostatočné, najmä v dôsledku absencie vymedzenia konkrétnych bezpečnostných obáv či iných podstatných okolností na strane sťažovateľa a rovnako nezohľadnením iných menej invazívnych prostriedkov na dosiahnutie legitímneho cieľa.

Ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že kamerové monitorovanie porád osoby obvinenej či odsúdenej so svojím obhajcom v miestnostiach na to vyhradených, pokiaľ sa nevyhotovuje žiaden zvukový či video-zvukový záznam a pokiaľ nie je kamera vybavená mikrofónmi či možnosťou priblíženia obrazovky, môže byť nevyhnutne príležitostne využívané, aby sa zaistila bezpečnosť v priestoroch daného ústavu, avšak primeraným spôsobom, s náležitým rešpektom k právu na súkromie osoby, ktorej sa to týka a pri dodržaní požiadavky na dostatočné odôvodnenie tohto opatrenia pri posúdení proporcionality z hľadiska práva na súkromie v zmysle čl. 8 ods. 2 dohovoru. Za daných okolností je zásah do súkromia dotknutej osoby minimálny.

Avšak v prípade, ak sa vzhľadom na všetky okolnosti toho-ktorého prípadu preukáže možnosť využitia šetrnejšieho spôsobu sledovania porady osoby obmedzenej na osobnej slobode so svojím advokátom v zmysle § 38 ods. 2 druhej vety zákona o výkone trestu odňatia slobody, možno považovať umiestňovanie dotknutej osoby do osobitných miestností monitorovaných kamerovým systémom za neprimerane invazívne do jej súkromia. Rovnako aj žiadne či nedostatočné, prípadne arbitrálne zaoberanie sa možnou existenciou menej invazívneho prostriedku, ktorým by bolo možné dosiahnuť legitímny cieľ, nadobúda ústavnoprávnu intenzitu zásahu do práva na súkromie dotknutej osoby.

Ústavný súd na tomto mieste opakovane zdôrazňuje, že neskúmal vecnú správnosť záverov upovedomenia prokuratúry, ale či odôvodnenie napadnutého rozhodnutia (v spojení s predchádzajúcimi rozhodnutiami, na ktoré odkazovalo) vyčerpalo všetky podstatné okolnosti (kritériá), ktoré sa zohľadňujú pri testovaní zásahov do súkromia osôb.

Odkaz prokuratúry na zákonný podklad na zásah (ako kritérium legality, ktoré je len jednou z okolností) totiž v tomto smere nie je postačujúci. Ak tak prokuratúra má záujem udržať svoj názor o tom, že k zásahu do súkromia sťažovateľa (v bezprostrednom spojení s inými ním namietanými právami) v prejednávacom prípade nedošlo, musí tak učiniť s takým odôvodnením, ktoré bude priliehavo zohľadňovať všetky už zmieňované východiská.

Napadnuté upovedomenie nie je dostatočne odôvodnené, najmä z pohľadu posúdenia a kontroly nevyhnutnosti a proporcionality v zmysle požiadaviek čl. 8 ods. 2 dohovoru, a preto ústavný súd vyslovuje porušenie práva sťažovateľa na

	<p>inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na súkromie podľa čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ods. 1 a ods. 2 ústavy a čl. 8 ods. 1 dohovoru a súčasne aj práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru. Napadnuté upovedomenie zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.</p> <p>V prejednávanom prípade sťažovateľ dosiahol zrušenie napadnutého upovedomenia generálnej prokuratúry podaním ústavnej sťažnosti, preto v jeho prípade nemožno uvažovať o prípadnej absencii účinného prostriedku nápravy. Sťažovateľ ďalej namietal aj porušenie čl. 8 ods. 2 dohovoru ako limitačnej klauzuly vymedzujúcej podmienky umožňujúce zásahy štátneho orgánu do práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života, ktorá vo svojej podstate nepredstavuje garanciu práva tak, ako je to upravené v čl. 8 ods. 1 dohovoru. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnej sťažnosti vo vzťahu k namietanému porušeniu práva podľa čl. 13 dohovoru a práva podľa čl. 8 ods. 2 dohovoru napadnutým upovedomením generálnej prokuratúry nevyhovel.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EŠLP a iných súdov	Roth proti Nemecku (sťažnosť č. 6780/18 a 30776/18 z 22. októbra 2020), Dejneek proti Poľsku (sťažnosť č. 9635/13 z 1. júna 2017)
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	<p>prokurátor, prokuratúra</p> <p>práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na obhajobu</p> <p>legalita</p> <p>výkon trestu-odňatia slobody</p> <p>test proporcionality</p> <p>práva a slobody – základné ľudské práva a slobody-právo na nedotknuteľnosť osoby, súkromia</p>

spisová značka	I. ÚS 468/2023
populárny názov	Právna v. skutková otázka v dovolaní
sudca spravodajca	Miloš Maďar
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	23.11.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	<p>Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 1</p> <p>Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1</p> <p>ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 36</p> <p>Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1</p> <p>Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1</p> <p>Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 4</p> <p>zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov</p>
analytická právna veta	<p>Materiálny prístup pri posudzovaní dovolania znamená nachádzanie prieniku medzi požiadavkou na autentické porozumenie dovolateľa – jeho textu ako celku, a požiadavkou na nedotváranie veci na úkor procesnej protistrany. Ak najvyšší súd odbočí od podstaty dovolania podľa § 421 CSP nenáležitým posúdením dovolania vo vzťahu k jeho prípustnosti, a to najmä tým, že vôbec neskúma prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP ani sa nepokúsi z dovolacej argumentácie vyabstrahovať relevantnú právnu otázku, vôbec neodôvodní, z akého dôvodu považoval časť dovolania za polemiku so skutkovými závermi a aké kritériá pri tejto úvahe vyhodnocoval, poruší základné práva na súdnu ochranu.</p> <p>Riešenie právnych otázok ako napr. či výmer z roku 1956 môže alebo nemôže byť rozhodnutím stavebného úradu (ktorým by bolo rozhodnuté o rozdelení domu na 2 samostatné byty, pozn.), či je alebo nie je viazaný rozhodnutím Okresného úradu Žilina z roku 2018, či v prípade absencie právoplatného</p>

	<p>rozhodnutia príslušného správneho orgánu o povolení užívania stavby je rozhodujúci právny alebo faktický stav (či už v podobe účelového určenia spodnej a vrchnej časti domu, prípadne v podobe vôle účastníkov zmluvného vzťahu) a napokon či došlo alebo nedošlo k naplneniu definície bytu podľa príslušných právnych predpisov z oblasti verejného práva je aplikáciou práva. Tieto úvahy nie sú úvahy skutkové a ich výsledok nesmeruje k záveru, aký je skutkový stav. Úvahy o uvedených otázkach sú úvahy právne.</p>
skutkový stav a základné fakty	<p>V konaní vedenom pred všeobecnými súdmi, ktorého predmetom bolo určenie vlastníctva z titulu absolútnej neplatnosti právneho úkonu kúpnej zmluvy, vystupovala sťažovateľka v procesnej pozícii žalovanej. Podniu žaloby predchádzali: (1) uzavretie kúpnej zmluvy 23. septembra 2015 medzi žalobcom a kupujúcim, ktorej predmetom bol byt s príslušenstvom (ďalej len „predmet prevodu“), a (2) uzavretie darovacej zmluvy 24. mája 2018 medzi kupujúcim, ktorý je synom sťažovateľky, a sťažovateľkou, ktorej predmetom boli tie nehnuteľnosti, ktoré boli predmetom prevodu kúpnej zmluvy.</p> <p>Okresný súd primárne posudzujúci platnosť/absolútnu neplatnosť kúpnej zmluvy z dôvodu nemožnosti plnenia podľa § 37 v spojení s § 41 OZ dospel k záveru, že z predložených listinných dôkazov absolútne nevyplýva rozdelenie domu č. 37 na dva samostatné byty v právnom zmysle. Skutočnosť, že rodinný dom nie je a nebol tvorený dvomi samostatnými bytmi, vyplynulo aj z rozhodnutia rozhodnutia okresného úradu z roku 2018. Myšlienkové postupy Okresný súd vydal rozhodol rozsudkom z 8. júna 2020, v ktorom konštatoval dôvodnosť žaloby, a určil, že žalobca je výlučným vlastníkom nehnuteľnosti zapísanej ako dom so zastavanou plochou a to v celosti (II. výrok). Rovnako okresný súd určil, že žalobca je výlučným vlastníkom nehnuteľností zapísaných pozemky (III. výrok). Vychádzajúc z § 41 OZ, dospel k záveru, že predmet kúpy bol naviazaný na „hlavný“ predmet kúpy – rodinný dom a neexistujúci byt č. 2 (bod 50). Okresný súd I. výrokom zastavil konanie v časti o určenie, že nehnuteľnosti na nevznikli, preto neexistujú, a to na základe toho, že v tejto časti zbral žalobca žalobu späť. Napokon určil, že žalobca má voči sťažovateľke nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (IV. výrok).</p> <p>Po podaní odvolania sa krajský súd so skutkovým a s právnym záverom súdu prvej inštancie v plnom rozsahu stotožnil a rozsudok okresného súdu vo výrokoch II až IV potvrdil (rozsudok okresného súdu vo výroku I odvolaním nenapadnutý ostáva nedotknutý) a priznal žalobcovi voči sťažovateľke nárok na náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu.</p> <p>Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie z dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) CSP, o ktorom rozhodol najvyšší súd tak, že dovolanie v časti rozsudku okresného súdu (potvrdeného krajským súdom) o určenie, že žalobca je výlučným vlastníkom nehnuteľnosti ako dom a zastavaná plocha, zamietol podľa § 448 CSP ako prípustné, ale nedôvodné. Naproti tomu rozsudok krajského súdu v časti, ktorou potvrdil rozsudok okresného súdu v časti o určení, že žalobca je výlučným vlastníkom nehnuteľností, ako aj výroku o trovách, zrušil a vec vrátil v rozsahu zrušenia okresnému súdu.</p>
z odôvodnenia	<p>Podstata sporu sťažovateľky spočívala v posudzovaní a vo vyhodnocovaní otázky existencie bytu č. 1 a bytu č. 2 (vrátane príslušných spoluvlastníckych podielov a novovytvorených pozemkov) domu č. 37 najmä v čase prevodu, a v tej súvislosti platnosti kúpnej zmluvy z roku 2015, ktorú okresný súd riešil ako otázku predbežnú k veci samej. Medzi stranami bolo v posudzovanom konaní sporné, či predmet kúpy (byt č. 2) ako podstatná náležitosť kúpnej zmluvy de iure a de facto existoval; kým žalobca tvrdil, že dom č. 37 je v právnom zmysle jeden celok, tak sťažovateľka ako žalovaná tvrdila, že dom č. 37 tvoria dva samostatné byty, ktoré sú samostatnými predmetmi občianskoprávných vzťahov. Okresný súd a krajský súd medzi stranami spornú skutočnosť uzavreli tak, že rodinný dom č. 37 ako celok je predmetom občianskoprávných vzťahov. Ak v čase prevodu predmetné byty v právnom zmysle neexistovali, plnenie v zmysle</p>

kúpnej zmluve nebolo možné, a teda je kúpna zmluva absolútne neplatným právnym úkonom podľa § 37 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Na základe uvedeného súdy rozhodli, že žalobca je výlučným vlastníkom domu č. 37. Podstatou dovolania sťažovateľky okrem dôvodu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP boli aj kritika a nesúhlas s týmto právnym posúdením podľa § 421 ods. 1 CSP.

Ústavný súd po oboznámení sa s relevantnou časťou odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, ako aj s obsahom dovolania zistil, že najvyšší súd odbočil od podstaty dovolania podľa § 421 CSP nenáležitým posúdením dovolania vo vzťahu k jeho prípustnosti, a to najmä tým, že vôbec neskúmal prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP ani sa nepokúsil z dovolacej argumentácie vyabstrahovať relevantnú právnu otázku, vôbec neodôvodnil, z akého dôvodu považoval časť dovolania za polemiku so skutkovými závermi a aké kritériá pri tejto úvahe vyhodnocoval.

Ústavný súd konštatuje, že záver okresného súdu (potvrdeného krajským súdom) o neplatnosti posudzovanej kúpnej zmluvy urobil tento súd na základe aplikácie práva, kde riešil rôzne právne otázky, najmä či výmer z roku 1956 môže alebo nemôže byť rozhodnutím stavebného úradu (ktorým by bolo rozhodnuté o rozdelení domu na 2 samostatné byty, pozn.), či je alebo nie je viazaný rozhodnutím Okresného úradu Žilina z roku 2018, či v prípade absencie právoplatného rozhodnutia príslušného správneho orgánu o povolení užívania stavby je rozhodujúci právny alebo faktický stav (či už v podobe účelového určenia spodnej a vrchnej časti domu, prípadne v podobe vôle účastníkov zmluvného vzťahu) a napokon či došlo alebo nedošlo k naplneniu definície bytu podľa príslušných právnych predpisov z oblasti verejného práva. Tieto úvahy však nie sú úvahy skutkové a ich výsledok nesmeruje k záveru, aký je skutkový stav. Úvahy o uvedených otázkach sú úvahy právne a zodpovedanie týchto otázok (či už kladne, alebo negatívne) viedli okresný súd k právnemu záveru o neplatnosti kúpnej zmluvy ako otázky predbežnej, od ktorej záviselo rozhodnutie vo veci samej.

V súvislosti so záverom okresného súdu o rozhodujúcom právnom stave založenom právoplatným rozhodnutím o povolení užívania stavby, ktorý argumentačne podporil ustálenou súdnou praxou (bod 44 rozsudku okresného súdu), ústavný súd len na okraj poukazuje na to, že tieto nebolo možné bežnou lustráciou dohľadať (najmä na webovom sídle najvyššieho súdu či Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky). Tomu, že ide o rozhodovacia prax ustálenú (a teda opakujúcu sa), by ďalej malo nasvedčovať to, že tieto nepublikované rozhodnutia sú verejne dostupné a ľahko dohľadateľné (najmä prostredníctvom internetu) aj pri bežnej lustrácii medzi rozhodnutiami najvyššieho súdu k danej právnej otázke, keďže ich je opakujúce sa množstvo. Ak by však takéto nepublikované rozhodnutia najvyššieho súdu neboli takto verejne dostupné a dohľadateľné, nemožno ich považovať za ustálenú prax dovolacieho súdu (I. ÚS 115/2020 bod 55).

Z obsahu dovolania je možné vyabstrahovať vlastnú právnu argumentáciu sťažovateľky v prospech prípustnosti dovolania, ktorá nemá skutkový charakter. Sťažovateľka nespochybňovala, že užívacie povolenie predložené nebolo (i keď nevylúčila, že neexistuje). V zmysle požiadaviek podľa § 432 ods. 2 CSP uviedla právne posúdenie vecí, ktoré pokladá za nesprávne („pre posúdenie, že rodinný dom nie je/nebol tvorený dvoma bytmi, je rozhodujúci kolaudačný/právny stav, a nie stav faktický“), a tiež uviedla, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia („príliš formalistické posudzovanie povolenia užívania predložením kolaudačného rozhodnutia, ak spodná časť a nadstavba preukázateľne existujú“). Dovoláciu právnu otázku bolo možné formulovať aj lepšie a precíznejšie, ale z celkového kontextu dovolacej argumentácie sťažovateľky bolo možné vyvodiť, že namieta najmä právne úvahy súdu o bezvýznamnosti, resp. irelevantnosti faktického spôsobu užívania rodinného domu, resp. účelového určenia miestností na vyhodnotenie otázky platnosti zmluvy (keďže je rozhodujúci a prioritný je právny stav daný právoplatným rozhodnutím stavebného úradu o užívaní stavby, pozn.), a to aj prostredníctvom argumentácie zameranej na minulé právne

	<p>predpisy, a navyše argumentačne podporené judikatúrou ústavného súdu. Sťažovateľka spochybňovala aj právne posúdenie o výmere z roku 1956, ktoré súd nepovažoval za rozhodnutie stavebného úradu. Atakuje aj súdom vyhodnotenú viazanosť (dosiaľ neprávoplatného) rozhodnutia okresného úradu z roku 2018. Ústavný súd dospel k záveru, že takýto variant právnej otázky umožňuje prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP.</p> <p>Hoci právna otázka v dovolaní nebola z formálneho hľadiska označená ako „právna otázka“, z hľadiska materiálneho bola podľa názoru ústavného súdu vymedzená dostatočne. Z dovolania je zrejmé právne posúdenie veci, ktoré pokladala dovoľateľka za nesprávne s uvedením toho, v čom má spočívať táto nesprávnosť (v zmysle požiadaviek v § 432 CSP). Preto záver najvyššieho súdu je výsledkom zjavne nesprávneho právneho posúdenia procesnej otázky prípustnosti dovolania. Keďže do obsahu základného práva na súdnu ochranu/práva na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj ochrana, ktorá sa strane poskytuje v konaní o opravných prostriedkoch, ak riadne splní zákonné podmienky prípustnosti, pričom sťažovateľka tieto podmienky splnila, najvyšší súd spôsobom vysporiadania sa s dovolaním podľa § 421 ods. 1 CSP porušil základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy/čl. 36 ods. 1 listiny a obsahovo zhodné právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p> <p>V súvislosti so sťažovateľkou namietaným porušením základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a podľa čl. 1 dodatkového protokolu ústavný súd uvádza, že vyhovie časti ústavnej sťažnosti je založené výlučne na kritike (ne)posúdenia prípustnosti dovolania najvyšším súdom, teda na vade rýdzo procesnej povahy. Ústavný súd preto v tejto časti nevyhovel. Napadnuté rozhodnutie zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	byt zmluva-neplatnosť zmluvná voľnosť dovolanie-prípustnosť zmluva-kúpna zmluva znalec, znalecký posudok dovolacie dôvody-nesprávne právne posúdenie

Spracovalo Analytické oddelenie Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.